

Birželio 7-11 dienomis
per istorijos pamokas
vyko Gedulo ir vilties
dienos minėjimai

Birželio 14-oji – Gedulo ir vilties diena

Parengė: III-čių kl. mokiniai

Vadovė: istorijos mokytoja metodininkė A. Jablonskaitė

Birželio 14-oji – Gedulo ir vilties diena – įstatymu įteisinta 1997-aisiais – juoda diena mūsų istorijoje tapo prieš 80 metų – 1941-aisiais. Tą dieną Lietuvoje, taip pat Latvijoje, Estijoje, Vakarų Ukrainoje ir Baltarusijoje bei tuometinėje Moldavijoje, prasidėjo masiniai trėmimai.

- *1941 metais prasidėję masiniai trėmimai – vienas skaudžiausių šalies istorijos puslapių, **kai tremtis palietė beveik kiekvieną šeimą.***
- *Lietuvių tautos genocidas prasidėjo nuo pamatinių vertybių naikinimo – **siekta pasityčioti iš žmogiškumo, palaužti tautos laisvės dvasią, sutrypti Lietuvos žmonių orumą.***
- *Tremtinių patirti išgyvenimai – **žmogiškumo, vilties ir tikėjimo Tėvyne pamoka.***

*Prašome Tylos minute
pagerbti žuvusiuosius
tremtyje, lageriuose ir
Laisvės kovose.*

1941 metų birželio 14-ąją pradėti masiniai trėmimai truko iki birželio 22-osios. Tai buvo iš anksto suplanuota ir parengta akcija. Trėmimus vykdė specialūs NKVD daliniai. Jiems padėjo beveik visos Lietuvos SSR vidaus reikalų ir valstybės saugumo pajėgos, prokuratūros darbuotojai, sovietinis ir partinis aktyvas.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro archyvo nuotr./ Trėmimai Lietuvoje. Danielių šeimos ištrėmimas. Ažytėnų k., Kėdainių r.

Akcija buvo kruopščiai suplanuota ir parengta, buvo sukurtos smulkios instrukcijos, kaip vykdyti trėmimus. Kiekvienoje apskrityje NKGB turėjo parengęs išsamius trėmimo vykdymo planus. Į pagalbą pasitelkti ir NKGB bei NKVD darbuotojai iš Rusijos, Ukrainos ir Gudijos.

Labiausiai nukentėjo inteligentija. Buvo ištremti Lietuvos Respublikos politiniai veikėjai, partijų ir organizacijų vadovai, karininkai, gydytojai, mokytojai, ūkininkai ir jų šeimos.

*Trėmimų vykdytojų operatyvinė grupė
įsiverždavo į tremiamųjų būstus, pakeldavo
gyventojus iš miego, pagal turimus sąrašus
patikrindavo šeimos sudėtį.*

***Tada jie surengdavo kratą,
ieškodami ginklų, aukso, valiutos, po
to pranešdavo apie jų ištrėmimą iš
Lietuvos pasakydami, kad bus išvežti
„į kitas Sovietų Sąjungos sritis“.***

Lageris Permeje

Baudėjų apsuptai šeimai buvo skiriama labai mažai laiko susiruošti. Vienur žmonėms buvo leidžiama pasiimti dalį savo turto, kitur jie buvo išvežami be jokių asmeninių daiktų. Dažnai tremiamųjų šeimos buvo atvirai apiplėšiamos. Tremtinių paliktas turtas turėjo būti aprašomas, konfiskuojamas ir paskirstomas, tačiau neretai tremtinių paliktą turtą pasisavindavo jo aprašymą ir paskirstymą vykdę pareigūnai.

Birželio 15–19 d. iš ešelonų formavimo vietos – Naujosios Vilnios geležinkelio stoties – išvyko 577 vagonai su suimtaisiais ir tremtiniais. Vežami į lagerius ir tremties vietas žmonės patyrė daug kančių, dėl sunkių ir antisanitarinių sąlygų kelyje dažnai susirgdavo ir mirdavo. Šiomis dienomis iš Lietuvos buvo deportuota apie 18 tūkst. žmonių. Apie tris ketvirtadalius jų sudarė įkalintieji, likusį ketvirtadalį – tremtiniai. Tiksliai nustatyti 16 246 tremtinių likimai. Į Lietuvą kada nors galiausiai grįžo apie pusė iš jų.

Ešelonai į Rytus, Naujosios Vilnios tremtinių memorialas

Tremtis – tai priverstinis visos šeimos iškeldinimas administracine tvarka, jos apgyvendinimas tam tikroje vietoje be teisės išvykti, taip pat kitų teisių suvaržymas.

Tremtiniai buvo apgyvendinami atšiauraus klimato vietose, kur stigo darbo jėgos, ir dirbo vergiškomis sąlygomis miško, žemės ūkyje ir pan., darbingiems skiriant skurdų davinį, o vaikams ir seneliams dar mažiau. Jie tapdavo nemokama darbo jėga.

Įkalinimas – tai aktyvaus santvarkos priešininko arba asmens, kuris buvo traktuojamas kaip nelojalaus santvarkai, patalpinimas lageryje arba kalėjime.

Lageriuose įkalinti asmenys buvo izoliuoti nuo išorinio pasaulio, gyveno pagal nustatytą režimą, turėjo dirbti šachtose, pramonės objektų, geležinkelių ir kitokiose statybose. Už darbą jie iš esmės negaudavo atlyginimo.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro duomenimis, 1940–1953 m. laikotarpiu iš Lietuvos buvo išstremta 131 600 žmonių.

1948 m. gegužės 22 d. 4 valandą ryto įvykdytas didžiausias masinis Lietuvos gyventojų trėmimas, kurio metu panaudojus gyvulinius vagonus išstremta apie 40 tūkst. žmonių. Tarp jų – 10 897 vaikai iki 15 metų.
Kas dešimtas Lietuvos tremtinys buvo vaikas.
Kelyje į tremtį ir tremtyje žuvo apie 5000 Lietuvos vaikų.

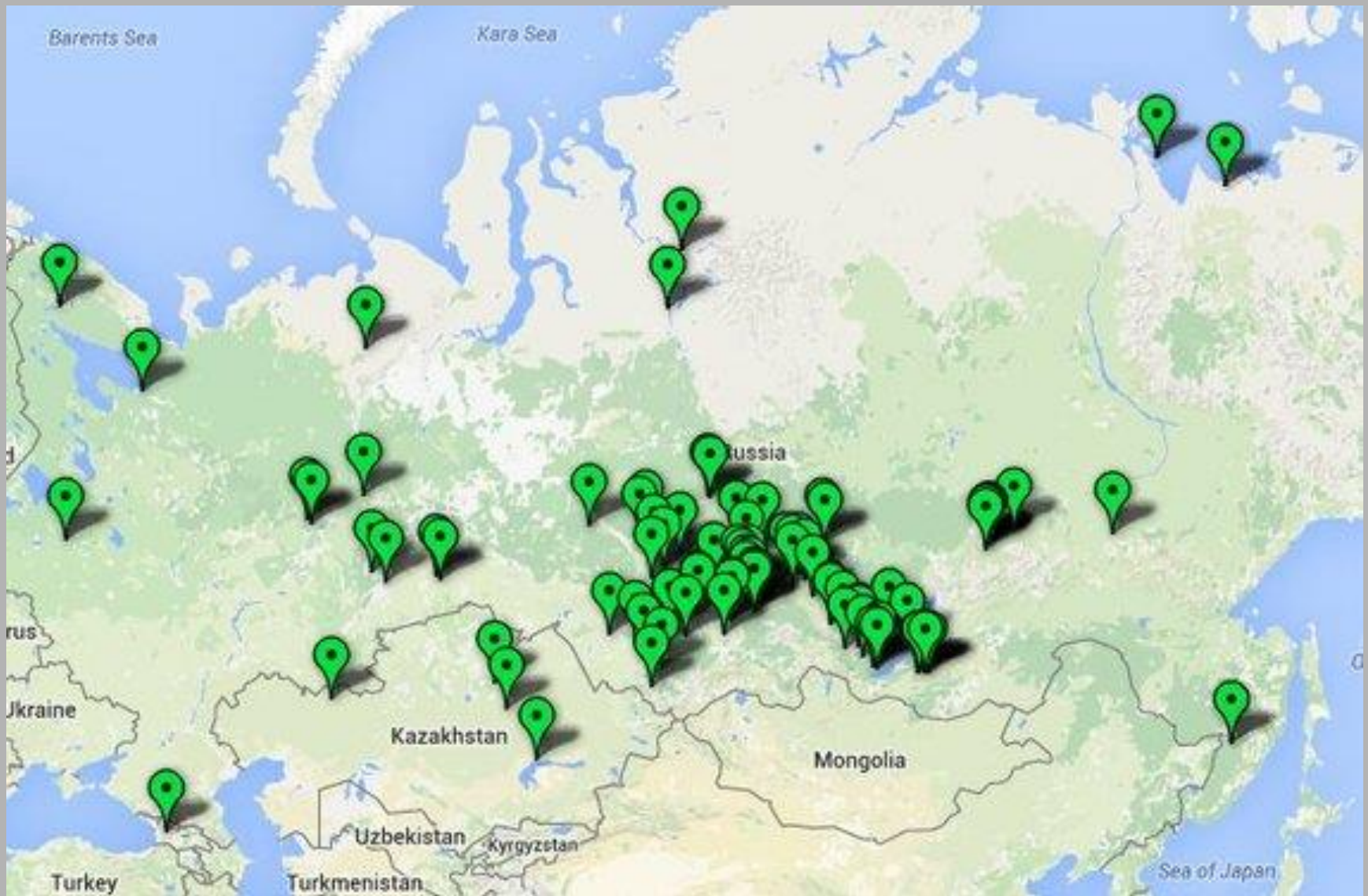
Dar apie 156 tūkst. Lietuvos gyventojų buvo įkalinta.
Taigi, bendras deportuotų asmenų skaičius priartėjo prie 300 tūkst.

*Sovietiniuose
lageriuose buvo
sušaudyta ir mirė
apie 23 tūkst. kalinių.
Tremtyje, turimais
duomenimis, žuvo
apie 28 tūkst.
tremtinių. **Taigi,
bendras mirusiųjų
skaičius viršija 50
tūkst.***

Lietuvos gyventojai tremiami ir kalinami buvo beveik visoje SSRS teritorijoje. Ypač daug lietuvių atsidūrė Krasnojarsko krašte, Rešotų lageriuose. Vyrai dažnai buvo atskiriami nuo šeimų ir siunčiami į Krasnojarsko krašto, Komijos ASSR, Sverdlovsko srities lagerius. Jų šeimos ištremtos į Altajaus kraštą, Novosibirsko sritį, Komijos ASSR.

Stambiausios kalinimo vietos

*Tremtiniai buvo priverstinai apgyvendinti gyvenimui netinkamose vietovėse, specialiose tremties vietose, vadinamosiose specialiose gyvenvietėse, bendruose barakuose ar žeminėse. **Formaliai kartais tremties laikas būdavo nustatytas 10 arba 20 metų, tačiau dažniausiai buvo tremiama visam laikui.***

Tremtiniai buvo įdarbinti kasyklose, miško kirtimo, medienos paruošų, statybos, žvejybos ir kitose įmonėse. Darbo ir gyvenimo sąlygos tremtyje buvo labai sunkios, ypač atšiauriuose kraštuose. Tremtiniai nuolat kentė šaltį, badą, komendantų ir administracijos vadovų patyčias. Dėl blogų gyvenimo sąlygų, epidemijų, bado sirgo ir mirė daug tremtinių, ypač vaikų ir pagyvenusiu žmonių. Stengdamiesi išsigelbėti nuo mirties, kai kurie tremtiniai bėgdavo į Lietuvą, pakeliui buvo suimami, įkalinami, paskui vėl grąžinami į tremties vietas. Tik nedaugeliui sėkmingai pavykdavo pasiekti gimtinę.

LIETUVIAI SIBIRE

LITHUANIANS IN SIBERIA

Nepalankiausi išgyvenimui buvo pirmieji tremties metai

2 lentelė. TREMTINIŲ MIRTINGUMAS

Tremtinių amžius	Krasnojarsko kr.			Irkutsko sr.			Buriatijos ASSR		
	ištrėmta	tremtyje mirė	proc.	ištrėmta	tremtyje mirė	proc.	ištrėmta	tremtyje mirė	proc.
Vaikai iki 16 m	7171	371	5,2	3538	175	4,9	1256	65	5,17
17–59 m. amžiaus	11 512	1053	9,14	6410	512	7,9	2019	159	7,9
Vyresni nei 60 m.	3087	1418	46,3	1613	726	45,0	555	279	50,2
Amžius nežinomas	1428	71	4,9	120	30	25	220	69	31,3
Iš viso	23 198	2913	12,5	11 681	1443	12,3	4050	572	14,1

Tremties kelias

***1954 m. leista į Lietuvą grįžti
vaikams, 1956 m. pradėjo grįžti ir
suaugusieji; 1956 m. visi nuteistieji
reabilituoti. 1989–1990 m. beveik visų
mirusių tremtinių palaikai parvežti į
Lietuvą.***

Lietuviai tremtiniai grįžta į tėvynę

*Krasnojarsko kraštas. Barakai prie Ojos
upės, kuriuose balandžio–lapkričio mėn.
gyvendavo tremtiniai miško plukdytojai*

Igarkos tremtiniai

*Lietuviai tremtiniai Medvežėje,
Krasnojarsko kr. 1950 m.*

Tremtinių šeima

Sovietinė mokykla Sibire

Kalėdos tremtyje

Lietuviai tremtiniai Altajaus krašte

*1949 m. gegužė. Šiame name Sibiro
platybėse, Ikėjuje, įsikūrė Šlikų šeima*

Projekto „Misija Sibiras 2019“ dalyviai tvarko lietuvių tremtinių kapus Kazachstane

*Siūlome pažiūrėti
šiuos dokumentinius filmus:*

- <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000095841/misija-sibiras-19-paliesti-tremti>
- https://www.youtube.com/watch?v=H7uQJAG_1tk

Šaltiniai:

- <https://www.15min.lt/ar-zinai/naujiena/idomi-lietuva/lietuvos-gyventoju-tremimai-i-sibira-svarbiausi-faktai-1162-641573>
- <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1188604/grizimas-is-tremties-niekas-nelaukia-o-kad-ieitum-i-savo-namus-turi-bylinetis-teisme>
- <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/sibiro-mokyklas-gaube-badas-ir-mirtys-uteletus-ir-zaizdotus-vaikus-moketamsoje.d?id=82117123>
- <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1188455/sovietu-vykdytos-lietuviu-tremtys-jaunimo-akimis-musu-atsakomybe-issaugoti-sia-skaudzia-istorija-ir-ja-dalintis>